ARMENIA, Journal en langue Arménienne, fondé à MARSEILLE en 1885.

ԱՐՄԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՑԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 26րդ հրատարակութիւնն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիոյ և Գարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կանխիկ։ կարելի է նաև բաժանորդագրուիլ քանի ամսի համարոտ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 ֆր. (Թիւրքիոյ և Գարսկաստանի համար 1 ֆր.) հաշուելով։ Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել այս հասցէով. M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻՋ ՏԱՐԻ
Թիւ 23
1911 ՄԱՐՏ 15 Դ.
(Հ. Տ. Մարտ 2)

ԳԱՅՏԱՆՆԻՔ

Խմբագրութիւնը, երբէ հարկ համարի, համառօտելով և կատարեալ ժամուր միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած դրութիւնները։ Գարաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 մէջակերը 1 սանդիմարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ.

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկա գաղթումը եւ տարափոխիկ ախտերի վտանգը. — Նամակ Թիւրքիահն (Կ. պոլիս). — Նամակ Ռումանիահն (Ֆօգշան). — Հայեր ի Թիւրքիա. — Տեղական. — Նուիրատուութիւն. — Շեփոր. — Թիւրքիահն լուրեր. — Ցուցաբիւրքական յարաբերութիւններ. — Սավարքարի խնդիրը. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Մաուցումներ։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՂԹՈՒՄԸ
ԵՒ ՏԱՐԱՓՈԽԻԿ ԱԽՏԵՐԻ ՎՏԱՆԳԸ

Որքէն յայտնի է որ Ամերիկայի Միացեալ–Նահանգներուն կառավարութիւնը բժշկական խիստ քննութեան կենթարկէ օտար երկիրներէ գաղթողները, իր երկրէ ներս մտնելու թոյլատրելէ առաջ. մանաւանդ կը քննեն թէ գաղթողը թրախօմա կոչուած աչքի տարափոխիկ հիւանդութիւնն ունի՞։

Որովհետեւ գաղթականներուն մեծ մաս մը ֆրանսական նաւահանգիստներէ, Մարսէյլէն և Հավրէն կանցնին Ամերիկա երթալու համար, ֆրանսական կառավարութեան ալ ուշադրութիւնն սկսած է գրաւել գաղթականներուն առողջական վիճակը. և թէև Ամերիկայի պէս այստեղ արգելիչ պայմաններ չկան այդ գաղթականներուն ֆրանսա գալուն դէմ, բայց բժշկական յանձնաժողովներ և քննութիւն ու խորհրդակցութիւններ կազմուեցան վերջերս թէ երկրին համար հակառողջական վտանգ մը կայ՝ այդ գաղթականներուն ֆրանսան անցնելովը և թէ ի՛նչ միջոցներ պէտք է ձեռք առնել այդպիսի վտանգներուն դէմ։

Ապրիլեան 4րդ և 5րդ թիւերուն մէջ, «Ամերիկա գաղթողները Մարսէյլի մէջ» վերնագրին տակ, մենք հանառօտ կերպով պատմած ենք թէ «Ընկերական առողջապահական դաշնակցութեան» (Alliance d'hygiène sociale) Ջ. համաժողովը, որ Մարսէյլի մէջ գումարուեցաւ այս տարի, ղեկուցաւ նաև այս գաղթականներուն մասին և թէ այս նկատմամբ ի՛նչ տեղեկութիւններ հաղորդուեցան իրեն և թէ ի՛նչպիսի զգուշական միջոցներ ձեռք առնել առաջարկուեցաւ որ թէ՛ գաղթականներուն համար նեղացուցիչ չլինի և թէ հիւանդութիւնները վարակման երկիւղ չպատճառեն։

Այժմ փարիզէն հաղորդուած տեղեկութիւններէ կիմանանք որ Ֆրանսա՝ն անցնող գաղթականներուն նկատմամբ առողջապահական միջոցներն ուսումնասիրելու պաշտօն ունեցող Յանձնաժողովը անցած չորեքշաբթի օրի (մարտ 8) նստին, որ գումարուած է ներքին գործերու նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, հրաւիրած լինելով Մարսէյլի և Հավրի առողջապահական պաշտօնավարութեան տեսուչները, ինչպէս նաև գաղթականութեան յատկացած ոստիկանութեան գօմիսէրները, այս խնդրի նկատմամբ մանրամասն տեղեկութիւններ ստացած է անոնցմէ։ Այդ նստին հրաւիրուած էին նաև, Յանձնաժողովի անդամներէն դուրս, գործին հմուտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններ ալ, ինչպէս Մարսէյլի և Հավրի երեւելի բժիշկներն ու քաղաքապետները, չոգենաւային ընկերութիւններուն վերատեսուչները և այլն։

Նախ խօսեցաւ Տօգդէօր Դօրէլ, Մարսէյլի ծովային առողջապահական պաշտօնավարութեան տեսուչը, որ ըսաւ թէ գաղթականները թէ՛ ծովին վրայ չոգենաւներուն մէջ և թէ՛ իրենց Մարսէյլ հասած ժամանակ առողջապահական հսկողութիւններուն կենթարկուին արդէն որոնք բաւական են վտանգէն զգուշանալու համար և թէ իրեն գոհացուցին կը թուի առողջապահութեան անունով խստութիւնները աւելցնելը որոնք նեղացուցիչ կը դառնան ճանապարհներուն համար և ատոնք իրենց ընթացքը կուղղեն դէպի օտար երկիրներ որոնք ամէն չանք կընեն և դիւրութիւններ կընծայեն այդ գաղթականները դէպի իրենց նաւահանգիստները քաշելու և այդպէս իրենց առևտրական զարգացման մղում մը տալու համար։ Արդէն գաղթականները մինչև որ չոգենաւի մէջ ընդունելէ առաջ իրենց ներով հանին Մարսէյլ, 8էն 10 օր ձավին վրայ կանցուննեն և եթէ իրենց մէջ վտանգաւոր հիւանդ մը պատահի. չոգենաւը Մարսէյլ հասած ատեն բժշկական քննութեան կենթարկուի։

Յանձնաժողովը Տօգդէօր Դօրէլէն յետոյ լսեց Մարսէյլի գաղթականութեան յատուկ գօմիսէր Տ. Պօրէլիի տուած տեղեկութիւնները։ Տ. Պօրէլի ըսաւ թէ Մարսէյլի մէջ գաղթականներուն համար 21 օթեան կայ, որոնցմէ 13ը գլխաւորապէս սիրիացի գաղթականներուն յատկացած են, 4ը հրեաներուն և 4ը հայերուն։ Գաղթականական ոստիկանութիւնը կը հսկէ ատոնց վրայ և եթէ հակառողջական պայմաններուն մէջ գտնէ, կը պարտաւորցնէ պանդոկապետները նորոգութիւններ ընելու և բնակարանների վիճակը բարեփոխելու։ Գաղթականներուն առողջական վիճակին վրայ լաւ տեղեկութիւններ տուաւ։

Յանձնաժողովը չափազանց լաւ տեսական համարեց Տ. Պօրէլիի տուած տեղեկութիւնները վասն զի ուրիշ աղբիւրներէ իրեն հասած տեղեկութիւնները չատ անգոհացուցիչ վիճակի մը մէջ կը ներկայացուննեն այդ գաղթականական պանդոկները, այնպէս որ հարկ տեսնուեր է մինչև իսկ բոլորովին փակելու Ցօսէֆէն փողոցը գըտնուղ գաղթականական օթեան մը։

Յանձնաժողովի անդամները տեղեկութիւններ ուզեցին դրախօմա կոչուած աչքի տարափոխիկ հիւանդութեան (conjonctivité granuleuse) դէպքերուն վրայ որոնք գաղթականներուն մէջ երևան կուգան չատ անգամ։ Տ. Պօրէլի ըսաւ թէ արդարև աչքի այդ հիւանդութիւնը տարածուած է մանաւանդ սիրիացի գաղթականներուն մէջ որոնք գլխաւորապէս Ամերիկայի Միացեալ–Նահանգներուն ցամաքն երթալ կը մերժուին և կը ստիպուին ուրիշ երկիր երթալ կամ իրենց հայրենիք վերադառնալ։ Ասոր համար չոգենաւային ընկերութիւնները գաղթականները իրենց չոգենաւի մէջ ընդունելէ առաջ իրենց մանաւանդ բժշկին քննել կուտան որ մի՛ դուրս «թրախօմա» հիւանդութիւնն ունենան ատոնք որովհետև եթէ արգիլուին Ամերիկա երթալէ, իրենք ընկերութիւնները պարտաւոր են միևնոյն չոգենաւով ձրիապէս վերադարձնել մերժուած գաղթականները։

(Շարունակելի)

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ

Կ. պոլիս, փետր. 24/9 մարտ 1911

Հայ ազգային կեանքը՝ գարնան մօտենալուն հետ՝ առողջ կենսակերպութեան մը նախակարապետ նշաններով սկսաւ շարժիլ. Օսմ. խորհըրդարանի հայազգի երեսփոխանները և ձերակուտականները, ինչպէս և ազգային մարմինները, իրարու հետ համերաշխօրէն սկսած են հետապնդել կառավարութեան մօտ՝ Ազգին նպաստաւոր լուծում մը ձեռք բերելու համար առկախ կարգ մը խնդիրներու մէջ, ինչպէս հողային խնդիրներ, կրթական և պատրիարքական առանձնաշնորհումներ, գինւորագրութեան մասին որոշ և մեկին կարգադրութիւններ, օգտուելով սահմանադրական կառավարութեան հայ Ազգին համար ունեցած բարեացակամ տրամադրութիւններէն։ Միակ տխուր կէտը սա է թէ կեդրոնի ունեցած սոյն բարի կամեցողութիւնները յաճախ և չատ ափթիներու մէջ չեզոքանալու վրայ են, գաւառներու ապականեալ պաշտօնէութեան ու ասատապետական էշրաֆներու երեսէն. մարդու պէտքը միշտ զգալի պիտի ըլլայ այս երկրին մէջ։ Գաւառի հայութիւնը առ այժմ համեմատաբար լաւ և բարգաւաճ վիճակ մը ստանալու վրայ է տակաւ առ տակաւ. հասած լուրերը սրտապնդիչ են գաւառներու հայութեան ապագային տեսակէտով։ Անդրկովկասէն և Ռուսաստանէն մեծ թուով հայ գաղթականներու դէպի Տաճկահայաստանի գաւառները վերադարձին կ'ապացուի գարնան հայ քաղաքական կուսակցութիւնները գովելի գործունէութեան մը մէջ են թէ՛ Պոլսոմ և թէ՛ գաւառներում, հայ ժողովրդական խաւերուն մէջ տարածելով ազգային

զգացման ոգին գրով խօսքով և գործով, հին տիրացուական երկյոտ և ստորաքարշ ոգին սկսած է տակաւ տեղի տալ, չնորհիւ քաղաքական կազմակերպութեանց լանքերուն, աղգային առողջ ընթացումներու և քաղաքացիական ուժեղ ու գօտեպնդող ըմբռնումներու առաջ։ Գոլսոյ կարգ մը հայ թերթեր՝ որոնք հին միկնաբանութեան տիրացու ոգին և գարամանցի նպարավաճառներու յատուկ սկզբունքներ իբր տնտեսագիտութիւն կը ներարկէին իրենց ընթերցողներուն, սկսած են տակաւ կորնցնել իրենց հմայքը և համակիրները։ Այժմ պաշտամունքը և պայքարի ոգին ընդհանուր ձիլ և արժատ բռնել հայ նոր սերունդին սրտերուն մէջ. ներկայ տնտեսական բէժիմը, զինուորագրութիւնը, ազատ մասուլը, խորհրդարանական կեանքը և քաղաքական կազմակերպութիւններուն ազատ գործունէութիւնը մեծապէս ստորեցին առ այս։

*** Ծերակոյտին կողմանէ օրէնսդրական իրաւունքներու մասին առաջարկուած փոփոխութեան նպատակը մերժուեցաւ անցեալները Օսմանեան երեսփոխանական ժողովոյ կողմէն 46ի դէմ 139 ձայներով, հակառակ այս մասին Տիար Գ. Զօհրապի խօսած պաշտպանողական հոյակապ ճառին։

Լեզուի խնդրոյ մասին Օսմանեան խորհրդարանը չատ նեղմիտ և ազգայնամոլ որոշում մը քուէարկեց վերջերս, օրէնքները ասոկ թուրքերէնէ զատ ուրիշ ոչ մէկ լեզուով հրատարակելու համար։ Հայ, յոյն, արաբ, և ալպանական մամուլը բուռն կերպով բողոքելու վրայ են այս մասին։ Եկեմտական 1327 տարւոյ (1911–1912) պետական պիւտճէին քննութիւնները և վիճաբանութիւնները աւարտեցան Օսմ. խորհրդարանին մէջ։ Եկեմտական նախարար Ճավիտ պէյ իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ, և կրթնած «իթթիհատ և թէրագգը»ի խորհրդարանական կուսակցութեան մեծամասնութեան օրուն կը պատկանի ինք, կուա կերպով պաշտպանեց իր ներկայացուցած պիւտճէի ծրագիրը, համեմելով երկրին մէկ համառօտ պատմական տեսութեամբը. բայց չատ աւելի սեղմ, յստակ և զօրաւոր էին ընդդիմադիրները։ Ներէն Տիարներ Գ. Զօհրապի, Վլահովի, Վարդգէսի, Պուչօի և այլոց խօսած ճառերը՝ որոնք վիճակագրական և հաշուական փաստերով մէկիկ մէկիկ քննադատեցին պիւտճէի յօդուածները և առաջարկեցին երկրին տնտեսական վերականգնումին ու աշխատաւոր դասակարգերուն օգտին համար չատ աւելի բանաւոր, չինչ դարմաններ, ու պիւտճէի բացին համար հակառակ կարծիքներ ներկայացուցին։

Ներկայ տարւոյ պիւտճէն կը ներկայացնէ մօտաւորապէս 35.008.446 ոսկւոյ ծախք և 28.612.978 ոսկւոյ հասոյթ. բայց կարգ մը ծախքերու բարձրացումով ինչպէս և զինուորական արտասովոր պիւտճէին մասնավճարներով, բացը պիտի հասնի չուրջ 8.971.142 ոսկւոյ։ Սակայն եթէ ասոր վրայ տարւոյն մէջ կատարուելիք յատկացումներ ընդհանուր ծախքերը և խորհրդարանին քուէարկելիք յատկացումները, ինչպէս նաև ճամբաներու շինութեանց ծախքերը և հրէշ Համիտի պարտքերուն մնացորդները բարդուին, պիւտճէին բացը կամ պետութեան պարտքը պիտի հասնի մերձաւորապէս 10էն 11.000.000 օսմ. ոսկւոյ, որոնք փոխառութիւններով պիտի հատուցուին կըշռուին։

Իւսկիւտար ՏԻՐԱՆ-ՓՈՐԳՈՄ

ՆԱՄԱԿ ՈՒՈՒՄԱՆԻԱՅԷՆ

Ֆօքշան, 15/28 փետր. 1911

Այսօր Սրբոց Ղևոնդեանց արգասաբեր նահատակութեան տարեդարձն լինելով՝ տեղւոյս Ս. Ածածին եկեղեցւոյն մէջ հանդիսական պատարագ մատուցուեցաւ և ըստ հնաւանդ սովորութեան քաղաքիս համայն հայ ժողովուրդ յատկապէս հրաւիրեալ էր։ Եկեղեցւոյ աւարտմանէն յետոյ՝ երկսեռ բազմութիւն մը դիմեց Ս. Ղևոնդեանց ուսանողաց վարժարան, ուր արդէն նախապէս բաւական խռնուած էին։ Հանդէսն բացուեցաւ «Ո՞րն է աշխարհ հայաստան» գեղեցիկ երգովն որ իւր ազգային չեչտուր նկարագրումն ուժգնին ծափահարութիւնք կորզեց հանդիսականներէն։ Անկէ ետք առումներէն երգուեցաւ «Բարի ճանապարհ, պատերազմի հրաւէր կարգացող թմբուկներն կը զարնուին, օ՛ն եղբա՛րք, երթանք սիրով մեռնելու մեր քաղցր հայրենեաց համար»։ Ասոր յաջորդեց հայերէն ճառ մը, յորում ճառախօս պատանին տեսնելով Ռումանահայոց մերձակորոյս վիճակն՝ իրաւամբ հետևեալ ակնարկութիւնն կընէր Ազգ. զգացման ամենէն սրտխուր տեսակէտ. «Ազգարև, ինչպէս ուրիշ ազգաց մէջ, նոյնպէս և առ մեզ, մանաւանդ առ մեր թանկագին Ռումանահայս՝ այս օրինակ հանդէսներն չատ անգամ ծնունդ տուած են և կուտան հայրենասէր հոգիներու, որք ի մխիթարութիւն Ազգին, ժողովրդեան ծոցէն դուրս գալով չանգիրը պիտի լինին իւրեանց տոհմային գոյութեան հարազատ պահպանման և պայծառացման՝ հանդերձ մեր փառապանծ եկեղեցիովը՝ զերծ մնալու համար պատմութեան անաչառ դատաստանէն։» Ընդմիշտմամբ երդի մը կարգացուեցաւ ռումաներէն ճառ մը։ Հետզհետէ իրարու յաջորդեցին հայ, ռումաներէն երգեր և արտասանութիւնք յորս 6 ուսանող պատանիներ արտասանեցին հայերէն տրամախօսութիւն մը՝ չինուած ի քաղցը ներբող և յանմոռաց յիշատակ սրբոց Ղևոնդեանց և վարդանանց, որոց պետերն միաբերան և միահամուռ, դիւցազնական արիութեամբ կը գոչէին առ Քազկերտ, առ Լազաւուրն Պարսից Թէ «Մուր քո և պարանոց մեր»։ Երբ Քազկերտ տեսաւ հայկական բանակաց արիական դիմադրութիւնն և արեան ճապաղիս, ուզեց պահ մը իւր սպառնական հրամաններն մեղմացընել, սակայն այլևս չատ ուշ էր, անհրաժեշտ հարկ կը պահանջէր թափել վարդապոն արիւն, պահելու համար մեր թանկագին եկեղեցին և Ազգութիւնն, զորս այսօր, ուրախութեամբ, կը վայելեմք և միշտ պիտի վայելեմք, օրհնելով յաւիտեան զսուրբ յիշատակն այդ արեամբ ներկեալ հայ նահատակացն, որոց ամենայն Հայ սըրտովին երախտապարտ լինելու պարտական է ցմահ։

Մ. Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Խառն ժողովը փետր. 22ի նստին մէջ իմանալով Տիար Մ՚Իհրան Քովաճկիմեանի մահը Փարիզի մէջ, յայտնեց իւր ցաւակցութիւն յայտնեց անոր համար իբրև նախկին աշխատաւորի, որ մանաւանդ 1896ի տագնապալի շրջանի ազգային գործերուն մէջ կարևոր դեր մը ունեցած էր։

— *Խառն ժողովը փետրվ. 16/1 մարտի նստին մէջ նկատի առած խնդիրներուն մասին հետևեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է տեղական հայ մամուլին, որոնք կարտատոպեն Ազատամարտէն։*

Կիլիկիոյ կացութիւնը

Կիլիկիոյ կաթողիկոսին և Ատանայի կաթ. փոխանորդ Ներսէս վրդ.ի կողմէ ուղղուած գրերէն տեղեկանալով որ կուսակալ Ճէվատ պէյ չանդիրը կը գտնուի Ատանայի մէջ ապահովութիւնը անվրդով պահելու, և թէ վերջին օրերս տեղի ունեցած սպառնալից ցոյցերուն առթիւ, որ պատրիարքարանի ծանուցուած էին անուղղակի բայց վստահելի աղբիւրներէ, վալի Ճէվատ պէյ գործ դրած է կարևորը վտանգի տեղի չթողելու համար, — Խառն ժողովը որոշեց չնորհակալութիւն յայտնել կուսակալին և հարկ դատեց միանգամայն Բ. Դրան՝ ինչպէս նաև վալիին ուշադրութիւնը հրաւիրել այն էական միջոցներուն վրայ, որոնց գործադրութիւնը անհրաժեշտ է, վտանգը հիմնապէս և միանգամ ընդ միշտ հեռացնելու համար։

Ազգային երեսփոխանութեան նոր ընտրութիւնները

Երեսփոխանական նոր բաշխմանց և նոր ընտրութեանց խնդրի մասին երկար խորհրդակցութիւններէ ետք դիտուելով որ Մայր Դիւանի և Ցեղուչ խորհուրդներու ատենապետները ամբողջ ներկայ չէին, գործին վերջնական պատրաստութիւնը յետաձգուեցաւ յաջորդ նստին։ Այսուհանդերձ, ժողովը ուշադրութեան առաւ Քղեի, Սամսոնի, Պիլէճիկի և Դոնեայի առաջնորդարաններէ ազանձին երեսփոխան ունենալու մասին ժամուցուած խնդիրները և դիտելով որ Ռուս ճուգ այլևս Պուլկարիոյ մաս կազմելով չի կրնար երեսփոխան տալ, այս թեմերուն վրայ վիճակարկուեցաւ և վիճակը ելաւ Գոնիայի։ Ապա ժողովը որոշեց.

ա) Գաւառներէն պակաս ծնացած և Ա. վիճակով դադրած երեսփոխաններուն տեղ նոր ընտրութեան հրահանգ տալ։

բ) Ի բաց առեալ Ա վիճակի չբղլանակներէն, հրահանգ տալ նոյնպէս մայրաքաղաքիս միւս թաղ. խորհուրդներուն՝ որպէս զի փութացընեն իրենց թաղէն պակաս ծնացած երեսփոխաններուն ընտրութիւնը։

գ) Յատուկ յանձնաժողովի անդամներէն Պ. Հմայեակ Խոսրովեան հրաժարած ըլլալով, ժողովը անդամ կարգեց Պ. Խնդիր Սիմոնեանը։

Այս որոշումներուն համաձայն, Ազգ. Երեսփոխաններու նոր ընտրութեան հրահանգ պիտի ղրկուի Կիւրին-Մանճըլըգ, Եգիպտոս, Տրապիզոն, Նէոկիսա, Կարին, Մուշ, Չմշկածագ-Չարսանճագ, Խարբերդ, Սղերդ, Մալաթիա, Սեբաստիա, Պանտրմա-Պալըքէսէր, Տիվրիկ և Գոնիա։ Հրահանգ տրուեցաւ նաև ուղղակի կղերական երեսփոխաններու ընտրութեան։

Գալով «Ազգային տուրք»ի վճարումը իբրև ընտրութեան պայման ընդունելու խնդրին, ներկայ եղող Ազատականները պնդեցին որ պէտք չէ նկատի առնուի այդ առաջարկը. հակառակ պարագային յայտնեցին թէ չեն կրնար ընտրութեանց օգնել, և պիտի հրաժարին ծանձնախուժբին անդամակցութենէն։ Նոյնը պնդեց նաեւ Պահպանողական կուսակցութեան անդամներեն Պ. Գարգեւ Փափազեան, որ վերջին պահուն եկաւ ժողովին։

Կովկասահայ կտակի մը չուրջ

Էջմիածնի Սինոդը, իմանալով կաթողիկոսի մահուան առթիւ, վերադարձուցած էր հանգուցեալ բժիշկ Ազեքսանդր Տէր Գարութիւնեանցի փոխանորդագիրը և առաջարկած վերանորոգել զայն։ Ժողովը պատր. Տեղապահին յանձնեց ստորագրել նոյն փոխանորդագիրը և վաւերացման գործողութիւններն ալ կատարել տալէ ետք վերադարձնել Սինոդին։

Ցիշեալ բժիշկը կտակած էր գումար մը Թրքահայաստանի մէջ դիւղատնտեսական դպրոց մը բանալու, Թրքահայ կարօտ ուսանողներուն բարձրագոյն կրթութիւն տալու համար։

Ցարաբերական խնդիրներ

Նոյն օրուան խառն ժողովէն վերջ Դիւանը Մամուլին յանձնեց հրատարակութեան համար՝ ցուցակը այն խնդիրներուն, որոնք չուտով պիտի ուսումնասիրուին Օսմ. խորհրդարանի հայ անդամներուն և զանազան յանձնախումբերու աշակցութեամբ և յատուկ Ցիշատակագրով մը պիտի ներկայացուին կառավարութեան։ Այդ ցուցակը հետևեալն է։

Ա. Մհարիֆի խնդիր (Յատուկ Յանձնախումբի մը ուսումնասիրութեան յանձնուած). — 1) Ազգ. վարժարանաց արտօնագրի խնդիր։ 2) Մհարիֆի պաշտօնէից հետ յարաբերութեանց խնդիր։ 3) Ազգ. վարժարանաց պատասխանատու–տնօրէնի խնդիր։ 4) Ուսուցչաց զինուորագրութեան խնդիր։ 5) Ուսանողաց զինուորագրութեան խնդիր։ 6) Ուսուցչաց վկայականի խնդիր։ 7) Երկնաւարտից վկայականի հաստատութեան խնդիր։ 8) Պետութենէն վարժա-

բանաց յատկացեալ կրթական նպաստի խնդիր: 9) Ազգային պատմութեան դասախօսութեան խնդիր: 10) Օտարահոս պատակ ուսուցչաց պաշտօնավարութեան խնդիր: 11) Թուրքերէնի համար՝ թուրք ուսուցիչներ կարգուելու խնդիր:

Բ. Ձիւնաորազրութեան խնդիր. — 1) Վաչտերու մէջ հոգեւոր պաշտօնէից ներկայութեան խնդիր: 2) Թահկիհի սինին խնդիր: 3) Նշանածներու և նոր ամուսնացեալներու գինուորագրութեան խնդիր: 4) Դպիրներու գինուորագրութեան խնդիր: 5) Զինուորներու գանգատները:

Գ. Աճդարժ սեփականութեան գրաւման խնդիր. — 1) Երուսաղէմի սեփական Սիլիվրի Գաբուլի ագարակի խնդիրը: 2) Եաֆայի կալուածոց և այլ ազգային հաստատութեանց խնդիր: 3) Ղալաթիոյ Բօսթանճանէ խանի խնդիր: 4) Զարսանճագի հողային խնդիր: 5) Սոյ վանքին սեփական հանգ. Մկրտիչ կաթողիկոսի վրայ գտնուած կալուածոց խնդիր: 6) Երուսաղէմի սեփական կարկուտի գետնի խնդիր: 7) Բայասու «Լէչէ» Զիթաստանի խնդիր: 8) Ընդհ. գաւառներու յափշտակեալ ագգ. և տնտեսական անշարժ սեփականութեանց խնդիր:

Դ. Զանազան խնդիրներ. — 1) Գաւառներու վարչական կազմակերպութեան նոր ծրագիր: 2) Մուխթարներու ընտրութեան և իխթիյար մէճլիսներու կազմութեան խնդիր: 3) Խարէ մէճլիսներու անդամակցութեան խնդիր: 4) Կալուածական առուծախի իւմուխաչէրի խնդիր: 5) Ազգ. հաստատութեանց բարոյական անուանց վրայ գտնուած կալուածոց խնդիր: 6) Եւրիկիոյ հրկիզեալց ապահովագրական դատի խնդիր: 7) Ազգ. ընկերութեանց պետութենէ վաւերացման խնդիր: 8) Կիւրկիոյ որբերու և այրիներու նպաստի խնդիր: 9) Կրօնափոխութեանց խնդիր: 10) Հաճնոյ և Գաթէմունիի առաջնորդական պետգադի խնդիր: 11) Ձէյթիւրեան Մկրտիչ ամիրայի տան բաժնին կից գտնուող Գալֆեան որբանոցին տրուելու խնդիր: 12) Բանկալթիի գերեզմանատան խնդիր: 13) Հալէպի գերեզմանատան խնդիր: 14) Կտակագիրներուն կառավարութենէ ճանչցուելու խնդիր: 15) Ընդհանուր ապահովութեան, հարստահարութեանց, սպանութեանց և այլ խնդիրներ: 16) Ազգ. Հիւանդանոցի հացի և մսի պարէնի խնդիրը: 17) Գալֆեան որբանոցի հացի և մսի պարէնի խնդիրը: 18) Ազգ Հիւանդանոցի վիճակահանութեան խընդիր:

Ձիւնաորներու պահքը

Կրօն. Ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ նկատելով որ զինուորական կեանքը տեսակ մը ծոմապահութիւն է, որուընց որ հայ զինուորները մէկ չաբաթ Ծննդեան և մէկ չաբաթ Զատկի առթիւ պահք պահեն: Գալով կերակուրներուն, միս, հաւկիթ, պանիր պիտի չուտեն, այլ միայն ձէթով կերակուրները (լուբիա, սիսեռ, ոլոռն, բակլա են.):

Գատը-Գիւղի խնդիրը

Գատըգիւղի ծանօթ խնդրին համար, բողոքող թաղեցիներուն կողմէ երեք հոգի ներկայացան խառն Ժողովին և ամբաստանեցին հրաժարած Թաղ. խորհուրդը որ 300 ոսկի ապօրինի կերպով վատնած է «Դըպրոցի վերանորոգութեան» պատրուակով, և յայտարարեցին թէ թաղը երբեք չպիտի ճանչնայ այդ դուժարը: Նոյնպէս թուեցին այդ թաղականութեան և «Հոգաբարձութեան» ապօրինի արարքները՝ դէպ րոցին և անոր ուսուցիչներուն հանդէպ և պահանջեցին որ պատասխանատուութիւնները ճշտուին:

Ժողովը համաձայն ըլլալով հանդերձ որ ապօրինութիւններ գործուած են, պատասխանից անոնց, թէ 300 ոսկիի վատնումին խնդիրը արդէն ցնտես. խորհրդի սեղանին վրայ է և երբ հրաժարեալ Թաղ. խորհուրդը իր համարատուութիւնները կայացնէ, Ժողովը պիտի ճշտէ պատասխանատուութիւնները:»

***

— Երուսաղէմէն կիմացուինն թէ Լլմիածնի միաբաններէն Ներսէսի Մեսրոպ արքեպ. Մմբատեան որ բեւեռագիրներուն մասին իր հրատարակած մի քանի ուսումնասիրութիւններով ծանօթ էր և վերջերս Երուսաղէմ ուխտի գնացած էր, վախճաներ է այնտեղ:

— Միացեալ Ընկերութեան տարեկան պարահանդէսը չատ չքեղ կերպով տեղի ունեցած է վարդանանց տօնի գիշերը, Բէրայի Բըդի Շանի թատրոնին մէջ: Վարչապետ Հագգը փաշա և գրեթէ բոլոր նախարարները ներկայ գտնուած են: Ձուտ հասոյթ եղած է գրեթէ 2.000 ոսկի: Այդ հասոյթի գոյացման մէջ նշանակելի դեր մ'ունեցած է հանրային չինութիւնները. նախորդ նախարար Հալաճեան Պեարոս էֆէնտին որի դիմումին վրայ մեծ գումարներ նուիրած էին կ. պոլսի մէջ գտնուող եւրոպական հաստատութիւնները:

— Կ. պոլսի «Հայոց Հրատարակչական ընկերութեան» ճիւղ մը հաստատեցաւ Զմիռնի մէջ: Կըսուի թէ ճիւղ մ'ալ Ատանայի մէջ կազմուելու վրայ է:

— Անուանի երաժշտագէտ կոմի ատս վարդապետի ղեկավարութեամբ և 300 երգիչներու մասնակցութեամբ մեծ համերգ մը եղած է Բէրա, Իւնիօն Ֆրանեզի սրահին մէջ, փետր. 20/5 մարտի կիրակի օր: Եկեղեցական, ազգային, սիրային, աշխատանքի և այլն երգեր երգուեցան այնպիսի սրտաչարժ ու քաղցրալուր եղանակով և կանոնաւորութեամբ որ ներկայ գտնուող գեղարուեստագէտ եւրոպացիներին ալ մեծ հիացում պատճառեցին:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Մարսէյլի օրաթերթերի դատական բաժնին մէջ հրատարակուած է հետեւեալը.

«Մարտի 7ին պատժական ատեանին առջև ամբաստանուածների նստարանին վրայ կը գտնուէր Ասատուր Ատիկեան անուն պանդոկապետ մը որ Մարսէյլէն անցնող իր գաղթական հայրենակիցներէ 1.000 ֆրանքէն աւելի գումար մը չորթեր է: Թիւրքիոյ դեր-հիւպատոսը թարգմանի պաշտօնը կը կատարէր անձամբ: Ասատուր Ատիկեան դատապարտուեցաւ 13 ամիս բանտարկութեան և 100 ֆրանգ տուգանքի:

Միևնոյն անձը դարձեալ ամբաստանութեան ենթարկուեցաւ իր գործակից Ատիկեան եղբօր հետ միասին: Գէորգը բացակայ էր. ամբաստանուածների նստարանին վրայ կը գտնուէր միայն Ասատուրը: Գաղթականութեան գումիսէր Տ. Լըպլէի և բազմաթիւ գաղթականներու պատմածները լսելէ յետոյ, դատարանը Գէորգ Ատիկեանի գործը նկատի չառաւ որովհետև Անվէրսի մէջ գործեր է նա և Ֆրանսական դատարանը չկրնար դատել օտար երկրի մէջ գործուած յանցանք մը: Իսկ Ասատուրը դատապարտեց 10 ամիս բանտարկութեան և 100 ֆրանգ տուգանքի, այս պատիժն ալ վերոյիշեալին հետ միախառնուելով:»

***

ՏՆՕՒՆԴՆԵՐ

Տիար Արման Թիւրապեան և Տիկին (ծնեալ Թօփալեան) աղլիկ զաւակ մ'ունեցան:

Տիար Ժօրժ Հայրումեանց և Տիկին (ծնեալ Դէորգով) աղլիկ զաւակ մ'ունեցան:

Երկուքն ալ իրենց անդրանիկ ծնունդի անունը Ժագլին դրած են: Տիար Թիւրապեան իր հօր անունը տուած է իր աղլկան և Տիար Հայրումեանց ալ իր վախճանած կրտսեր եղբօր Ժագի անունը, արական անունը իգականացունելով:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Տրապիզոնէն Տիար Խաչատուր Ալթանեան նուիրեց մարտ ամսէն սկսած 6 ամսական Արմէնիա վանի «Երամեան» վարժարանին:

Ամերիկահ Մ. Նահանգներէն Տիար Մեսրոպ վարժապետեան նուիրեց 1 տարեկան Արմէնիա Մուշի Ազգային ոճէ հաստատութեան, այնտեղի վարժարաններուն ընդհ. տեսուչ Տիար Մ. Զաւարեանի կարգադրութեան համեմատ: Տիար Յակոբ Աստուան նուիրեց 1 տարեկան Արմէնիա վանի Շահպաղի գիւղի վարժարանին:

Այս առթով կրկին կը յիշեցնենք որ Արմէնիահ մէջ կը հրատարակուի միայն երբ մէկը հանրային հաստատութեան մը Արմէնիա նուիրէ: Իսկ երբ բարեկամի մը կամ ոեէ անհատի նուէր կը ղրկուի, այդ չենք հրատարակեր, անձնական յարաբերութեան գործ մը նկատելով:

ՇԵՓՈՐ

Կեսարիա քաղաքի Շեփոր չաբաթաթերթը հետեւեալ կոչը հրատարակած է որ կը յուսանք թէ անլսելի չմնար արտասահման գտնուող և իրենց ծննդավայրի յառաջդիմութեան համար ղարտաճանաչ եղող հայրենակիցներէն: «Շեփոր»ը ցարդ կը հրատարակուի խմորատիպ, անչուշտ մեծ դժուարութիւնով:

«Շեփոր»ը տպագիր թերթի վերածելու համար բացուած է նուիրատուութեան փոնտ մը: Այն ամէն հեռաւոր ու մօտաւոր հայրենակիցներն ու Ազգայինները որ կը բաղձան մի օր կեսարիան տեսնել նորաձիլ մամուլի գաղափարական կեանքին մէջ, թող հաճին իրենց կամաւոր նուիրատուութիւններուն համար դիմել Տ. Տ. Հայկ Ղազէրեանի ու Վահան Քիւրքճեանի հասցէներուն (կեսարիա):

Թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ԽՄԲ. «ՇՆՓՈՐ»Ի

ԹԻՒՐՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաղտատի երկաթուղիին նկատմամբ բանակցութիւնները կը շարունակուին Թիւրքիան և Անգլիան մէջև. կը կարծուի որ այդ բանակցութիւնների հիմնական կէտն է Պաղտատէն մինչև Պարսկային ծոց երկարաձգուելիք այդ երկաթուղային գծի վերջին մասի միջազգայնացումը:

— Սալոնիկէն կը հաղորդեն թէ գահընկեց սուլթան Համիտի պահապաններուն պաշտօնավարութեան մէջ վերջերս անկանոնութիւններ նկատուած լինելով, 100 ընտիր զօրքեր յատկացուցած են անոր պահպանութեան, երկու սպաներու հրամատարութեան տակ որոնց վրայ կատարեալ վստահութիւն կայ և որոնք պատասխանատու պիտի լինին ո'եէ դէպքի համար:

— Հոռէյտաէն կիմացուինն թէ Ֆրանսացի երիտասարդներ հոն հաստատ են սկսելու համար Հոռէյտաէն Սանատերկաթուղիի շինութիւնը: Ֆրանսական սէնտիկա մը պայմանագիր մը ստորագրեր է այդ երկաթուղին շինելու համար ի հաշիւ օսմանեան կառավարութեան: Օտարականի արտօնութիւն չպիտի արուի այդ երկաթուղին բանեցնելու համար:

— Սալոնիկէն կիմացուինն թէ, պաշտօնական ազբիւրէ ստացուած տեղեկութեան մը համեմատ, սուլթանը ապրիլ ամսի վերջերը մասրանաւով մը պիտի երթայ Մանաստըր:

— Թէև կ. Պոլսի թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ քննութիւնը ցոյց տուեր է որ Բ. Դրան հրդեհը ոչ թէ չարակամութեան այլ պարզապէս ծառայողների անհոգութեան արդիւնքն էր, բայց «Մէմաֆօր»ի մէջ հրատարակուած կ. Պոլսէն հեռագիր մը կըսէ թէ սօֆթաներ ուզեր են վրէժ լուծել, հին ըէժիմին օրով իրենց վայելած առանձնաշնորհումներն իրենց ձեռքէն առնուելուն համար: Կը կարծուի որ հին Թիւրքերի թելադրութեամբն ըրած լինին:

— Պաղտատի նախորդ կուսակալ Նազըմ փաշա 6րդ, 7րդ և 8րդ զօրաբանակներուն քննիչ նշանակուեր է: Իսկ Պրուսայի կուսակալ Հիւսնի պէյ մերժեր է իրեն առաջարկուած Պաղտատի կուսակալութիւնը:

— Խարբերդէն փետր. 12/25ին հաղորդած են կ. Պոլիս թէ այն ատենէն սաստիկ ձմեռ կընէ որ 14 օրէ ի վեր խանութները բնաւ չեն բացուած և ամէն գործ կանգ առած է:

— Նախորդ եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշաի եղբայրը Հասան պէյ որ Միտիլլիի երեսփիներէն է, սպաննուեր է: Կը կարծուի թէ ծխախոտի մաքսանենգութեամբ զբաղող Անաթաս անուն մէկը սպաննած է, վրիժառութեան համար: Սուլթանը ցաւակցութիւն յայտներ է Հիլմիփաշային

— Ներքին գործերի նախորդ նախարար Թալէաթ պէյ, ամուսնացաւ Իզմիրի նախորդ կառավարիչ Ֆեազիմ պէյի աղջկան հետ:

— Կ. Պոլսէն կը հաղորդեն թէ վարչապետ Հագգը փաշա որ առժամանակ

նակեայ կը վարէ նաև հանրային շինութիւնների նախարարութեան պաշտօնը, Պաղտատի երկաթուղիին տնօրէն Տ. Հիւկնէնի հետ համաձայնութիւն մը գոյացուցեր է Ատափազար-Գօլու-Էրէյլի գծին շինութեան համար՝ Սև ծովին վրայ, և Կեսարիա-Նիկոմէտ-Էրէյլի գծին համար՝ Պաղտատի գծին վրայ:

— Իտալական կառավարութիւնը Ափրիկեան Տրիպոլսի վալիին դէմ գանգատի նոր ծանուցագիր մալ ղրկեց Բ. Դուռը:

— Վերջին լուրերուն նայելով, Գուզկունճուգի մէջ այրած տուներուն թիւն է 91, որոնց 60ը կը պատկանէին Հրէայներուն 20ը Յոյներուն և 11ը Հայերուն: Եղած նիւթական վնասը 80.000 ոսկի է, որմէ 20.000ը ապահովագրուած:

— Ատանայի մէջ չատ մեծ եկած և արտասովոր ձմեռ մը ըսած է այս տարի: Կուսակալ Ձէվալ պէյ ինֆլուէնցայէ բռնուած հիւանդացեր է. կ. Պոլսէն բժիշկ կանչուեր է:

— Երեսփոխանական ժողովը կառավարութեան արտօնեց 500.000 լիրայի փոխառութիւն մը նել գինուրական փոխադրանաւեր գնելու համար, որոնք խաղաղութեան ժամանակ իբրև վաճառականական նաւեր պիտի գործածուին:

ՅՈՒՆԱԿԻՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յոյն կառավարութիւնը փափաքելով որ վերջ մը տրուի սահմանագլխի միջադէպներին, հրամայեց որ գնդապետ Գուսուլանիս երթայ տեղին վրայ օսմանեան կառավարութենէն նշանակուելիք սպաներուն հետ խորհրդակցելու թէ ի՛նչ պէտք է ընել պատահածներուն նման միջադէպերի կրկնութիւնն արգիլելու համար: Քնութիւն մը պիտի կատարուի երկու թիւրք զօրքերի սպանման գործին վրայ:

ՍԱՎԱՐՔԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Լա-Հէյի իրաւարար առեանը որոշեց լմէ անգլիական կառավարութիւնը պարտաւոր չէ Ֆրանսա վերադարձնել հնդիկ յեղափոխական Սավարքարը որ հնդկական դատարանին յանձնուելու համար Լոնտոնէն չոգենաւով Հնդկաստան տարուելու միջոցին երբ չոգենաւը Մարսէյլի առջև կանգ առած էր, յաղողեցաւ լողալով փախչիլ և ցամաքն ելնել. բայց ծովեզերքը գտնուող ոստիկան մը, թիւրիմացութեան մը հետևանքով, կարծեր էր որ չարագործ մ'է որ կը փախչի չոգենաւէն և բռներ յանձներ էր անգլիացի նաւաստիներին, Սավարքար Ֆրանսերէն խօսիլ չէր գիտեր: Յետոյ երբ Ֆրանսական կառավարութիւնն իմացաւ թէ Սավարքար ոչ թէ հասարակ ոճրագործ մը, այլ քաղաքական յանցաւոր մ'էր որ փախչելով Ֆրանսա ապաստանիլ ուզած էր, ապօրինաւոր համարեց անոր ձերբակալուիլ ու հնդկաստան տարուիլը և պահանջեց որ իրեն վերադարձուի Սավարքարը: Բայց անգլիական կառավարութիւնն որ անգամ մը իր ճանկն անցուցեր էր զայն, ալ չուզեց թողուլ, առարկելով թէ ինք չէր ձերբակալած Սավարքարը Ֆրանսական հողին վրայ, այլ Ֆրանսական ոստիկան մը ձերբակալած և յանձնած էր իրենց: Երկու կողմէն բարեկամաբար որոշեցին խնդիրը յանձնել Լա Հէյի իրաւարար ատեանին որ վճռեր է թէ այն հանգամանքների մէջ որ Ֆրանսական հողին վրայ ձերբակալուած և իրեն յանձնուած է Սավարքար, Անգլիա պարտաւոր չլինիր զայն Ֆրանսա վերադարձնելու. միջազգային դաշնագիրներուն մէջ չկայ այնպիսի օրէնք մը որ պարտաւորցնէ վերադարձնել կամովին յանձնուածը: Սավարքար մահի դատապարտուեր է հնդիկ դատարանների կողմէն:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՊ

Եղիշէի և Զաքարիա կաթողիկոսի ի ԹԱՂՈՒԻՄՆ ԿՐԻՍՏՈՍԻ ձառերն և ՆԻԿՈՂԻՄՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ. Գրեց Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան ուխտէն Մխիթարայ Վենետիկ, ի տպարանի Ս. Ղազարու. 1910.

*
* *

Երեք ԹԱԴԱՒՈՐ ՄՈԴԵՐՈՒ ԶՐՈՑՔՆ հայկական մատենագրութեան մէջ և անոր կարևորութիւնը: Ուսումնասիրութիւն Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան ի Մխիթարեան ուխտէն. Վենետիկ-Ս. Ղազար 1910. Գինն 1 ֆրանգ Վենետկի մէջ: Հասցէ՝ Direction de l'Imprimerie Arménienne St.-Lazare VENISE (Italie)

(Թայտնի է որ քրիստոնէութեան նախնական դարերուն մէջ Քրիստոսի կենսագրութեան վերաբերեալ չատ մը առասպելական զրոյցներ և հնչակրիա պատմութիւնների հետ մէկտեղ վիպասանական գրուածներ ալ տարածուած էին, նոյն իսկ Աւետարան անունով: Այնպէս որ Դ. դարին մէջ Նիկիոյ տիեզերական ժողովը հարկ համարեց 50էն աւելի Աւետարաններուն մէջէն 4ը միայն ընտրել իբրև վաւերական և Քրիստոնեները համարիլ անկանոն և անվաւեր: Բայց այդ անկանոն Աւետարաններէ մի քանին կամ անոնցմէ փոխառեալ գրուածներ, ինչպէս և յետագայ դարերուն մէջ ալ նոյնպիսի վիպական ոճով չինուած քրիստոսական կենսագրութիւններ, շարունակեցին իրենց գոյութիւն, թէև սահմանափակ շրջանի մէջ. Ասկէ տակաւին ոչ չատ հին ժամանակներ կարելի էր պատահիլ « Քի ստոսի մանկութեան Աւետարան»ին ուր կը պատմուին, ի միջի այլոց, այսպիսի առասպելներ, թէ Քիստոս պատանեկութեան ժամանակ աշակերտ եղած է ներկարարի մը քով և օր մը միևնոյն կարասի մէջ իր դրած լաթեր հրաշքով ներկուեր են զանազան գոյներով. թէ աչկերտ և ղեր է հիւսի մը քով և վարպետը օր մը բարկանալով անոր ետևէն չոր փայտ մը նետեր է որ կանանչցեր է և այլն: Այսու ամենայնիւ այդ կրօնական վիպասանական հին գրուածները գըտնահատման և հետազօտութեան արժանի են, ոչ միայն վասնզի իրենց ժամանակի ոգին ու գաղափարները կը ներկայացունեն, այլ և գրականական տեսակէտով, քանի որ հայերէն բառերի կարևոր մթերք մը և հայերէն լեզուի գեղեցիկ ոճերի և շարադրութեան տիպարներ կը ներկայացունեն անոնցմէ մի քանին. հետաքրքրական են նաև պատմական տեսակէտով որովհետև ատոնց մէջ տեղ տեղ ճշմարտութիւններ ալ կը նշմարուին որոնք կրնան պատմական հետազօտութիւնների մէջ ինչ ինչ կետերի վրայ լոյս սփռել և առաջնորդել:

Այսպիսի բանասիրական և պատմական կնճռոտ գժուարալոյծ խընդիրների լուծումովը կզբաղի ժամանակ մ'ի վեր Մխիթարեան անխոնջ և հմուտ բանասէրներէն Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան, լոյս ընծայելով մեր նախնիքներուն ինչ ինչ ձեռագիրներ և կամ արդէն լոյս տեսածներուն վրայ պատմական ու բանասիրական քննադատութիւններ գրելով: (Այդպիսի ուսումնասիրութիւններ են նաև վերոյիշեալ երկու հրատարակութիւնները:)

*
* *

Բժշկապետ Ա. Բաբայեան. ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋ ԼՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐ. Գիրք Բ., Ցաւեալ Ա. գրքի (Երեք հրապարակական զրոյցներ Թիֆլիզում 1910 թ. Ձմեռը): Վաղարշապատ. Տպարան Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի. 1911: Գինն է 40 կոպէկ: Ստանալու համար դիմել Թիֆլիս «Գուտտենբերգ» գրախանութին (G. Galoustian, Librairie «Gouttenberg». Tiflis. (Caucase-Russie.)

(Յօդուածագիր Ա. Բաբայեան ասկէ առաջ հրատարակած էր «Եկեղեցական առողջաբանութիւն» անունով գիրք մը որ թէև մենք չենք տեսած, բայց անոր վրայ զանազան թերթերի մէջ հրատարակուած քննադատականներէն կը հետևցունենք թէ Տօքդէօր Բաբայեանի այդ հրատարակութիւնը շատ ուշագրաւ գործ մ'է առողջապահական տեսակէտով և ներկայ ժամանակի անհրաժեշտ պահանջներէ մին դարձած է: Քննադատներն գրեթէ ամենքն ալ ընդունելով մեկտեղ եկեղեցական առողջապահութեան համար նոր ժամանակի պահանջներէն համեմատ կարգագրութիւնների պէտքը, ինչ ինչ կէտերի վրայ անհամաձայն գտնուած են Տօքդ. Բաբայեանի հետ, որը իր հակակարծիքներին պատասխանելու համար՝ Թիֆլիսի մէջ 3 հրապարակախօսութիւններ ըրած և ատոնք այժմ հրատարակած է այս գրքով իբրև Ցաւեալ ուած իր Ա. գրքին:

Ամէն հայ այսօր, մանաւանդ մեր ներկայ քաղաքական վիճակի մէջ, աւելի կամ նուազ չափով եկեղեցիին հետ կապակցութեան մէջ գտնուելով՝ այդ եկեղեցիի ժողովրդի առողջապահութեան համար առաջարկուած բարեփոխումները ջինք կըշահագըրգռեն կարգալու այս գիրքը: Առաջարկուած բարեփոխումները գաղափարական նպատակով չեն, այլ լոկ առողջական: Այնպէս հայոց հոգեւոր կաթողիկոս Մատթէոս Բ. Իզմիրլեան՝ այժմէն իսկ գործադրելի համարած էր առաջարկուած բարեփոխումներուն մէկ մասը, ինչպէս «Ձմեռային ժամանակ եկեղեցիները տաքցնելը, ախտավարակ երկսեռ անձանց մինչև առողջանալը պակասարդելը, պահեցողութեան առողջաբանական տեսակէտով ալ բացատրութիւը, բարեկան և մեռելահամբոյրի չկիրառը» և այլն, իսկ միւս մասին համար գրած է թէ «այս կարգի խնդիրները բարեփոխելու, լուծելու և ի նորոյ կանոնելու հեղինակութիւնը՝ հայաստանեայց ընդհանուր համազգային եկեղեցական ժողովին կը պատկանի.» Այս վերջին կարգի խընդիրներուն մէջ դրուած են «դիակիզումը, Ս. հաղորդութեան մասնակցելու ժամակարարութեան եղանակի փոփոխութիւնը, կուսակրօնութեան և քահանայից կրկնամուսնութեան խնդիրները, փեսացու և հարսնացու անձանց ճշտութեամբ տարիքի որոշումը, ազգակցական, խնամիական և կնքահայրական ճիւղահամարի փոփոխութիւնը, ամուսնալուծման խնդիրը կանոնական սահմաններով ընդլայնելը» և այլն:)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀՈՐԻԶՈՆ

(Երրորդ տարի)

Գրական, հասարակական և քաղաքական օրաթերթ

ՀՈՐԻԶՈՆԸ արտասահմանում արժէ՝

	Տարեկան	6 ամսուընը
Պարսկաստան	10 ռ.	5 ռ.
Թիւրքիա	120 ղրշ.	70 ղրշ.
Ամերիկա	6 դօլ.	3 1/2 դօլ.
Եւրոպա	30 Ֆր.	18 Ֆր.

«ՀՈՐԻԶՈՆ»ի հասցէն՝ Rédaction Horizon».

Tiflis (Caucase-Russie)

ԻՄ ՀԱՑՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ Ա ԻՆՈՒԱՑ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԵ ԱՂԼՂԱՐԻՑ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր տպակուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներու պատճառ դարձած է և վերջ է վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գինն 1 ֆրանգ:

Բակուրաև. կիպրոս կղզի (Ա. Աչխարհագրական և պատմական տեսութիւն: Բ. Հայ գաղթականութիւն:)

1 ֆր. 25

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIÈRE
Marseille. — Imprimerie du Midi